

СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА У СФЕРІ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: ПРОБЛЕМИ СТАТУСУ І ВЗАЄМОДІЇ

SUBJECTS OF ADMINISTRATIVE LAW IN THE SPHERE OF PUBLIC ORDER AND PUBLIC SAFETY: ISSUES OF STATUS AND INTERACTION

Біленець Д. А., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри цивільного, господарського права та приватно-правових дисциплін
*Чернівецький навчально-науковий юридичний інститут
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Цуркан О. В., к.ю.н., доцент,
адміністратор ТСП
№ 7341 МВС України

Кольба В. Г.,
директор Чернівецького фахового коледжу
Київський університет інтелектуальної власності та права

Стаття присвячена комплексному аналізу суб'єктного складу адміністративного права у сфері охорони громадського порядку та громадської безпеки в умовах воєнного стану. Питання узгодженості статусу і взаємодії таких суб'єктів набуває особливої актуальності в контексті сучасних безпекових викликів, коли ефективність дій кожного з них безпосередньо впливає на загальний рівень правопорядку в державі.

В процесі аналізу акцентовано увагу на низці системних проблем, які ускладнюють взаємодію між суб'єктами: відсутність єдиної термінології в чинному законодавстві, фрагментарність правового регулювання, дублювання функцій та відсутність ефективних механізмів інформаційної координації.

Звернено увагу на роль поліції у переході до сервісної моделі правозастосування, необхідність цифровізації процесів та дотримання прав людини під час застосування адміністративного примусу. Обґрунтовано доцільність створення єдиної нормативної концепції взаємодії між усіма суб'єктами, що функціонують у сфері охорони громадського порядку і безпеки, з урахуванням досвіду дії режиму воєнного стану.

Окрема увага приділена міжвідомчій координації на регіональному рівні, зокрема взаємодії поліції, Нацгвардії, ДСНС, ДПСУ, митниці, військових адміністрацій та громадських формувань під час проведення масових заходів, забезпечення комендантських годин, охорони об'єктів критичної інфраструктури. В умовах воєнного стану роль кожного з цих суб'єктів зростає, однак законодавча база залишається недостатньо адаптованою до кризових умов.

Результати дослідження мають не лише теоретичне, а й прикладне значення для формування ефективної державної політики у сфері громадської безпеки. Запропоновано новий погляд на оптимізацію взаємодії між ключовими суб'єктами через призму правозастосовної практики.

Висновки можуть слугувати основою для подальших досліджень та ініціатив, а також стратегічних підходів до реформування механізмів охорони громадського порядку в Україні. Запропоновані орієнтири нормативної модернізації та посилення міжвідомчої координації спрямовані на підвищення керованості системи публічної безпеки. Реалізація таких підходів дозволить сформувати ефективну, прозору та правову модель взаємодії між усіма задіяними інституціями в інтересах громадян і держави.

Ключові слова: адміністративне право, громадський порядок, громадська безпека, публічна безпека, воєнний стан, Національна поліція України, Національна гвардія України, Державна прикордонна служба України, Державна митна служба, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, військові адміністрації, міжвідомча взаємодія, правовий статус суб'єктів.

The article provides a comprehensive analysis of the subjects of administrative law involved in maintaining public order and public safety under martial law conditions. The issue of harmonizing the legal status and coordination among these entities becomes particularly relevant in the context of contemporary security challenges, where the effectiveness of each actor directly affects the overall level of law and order in the state.

The study highlights a range of systemic issues that hinder effective interaction among the entities: the lack of unified terminology in current legislation, fragmented regulatory frameworks, overlapping functions, and the absence of efficient mechanisms for information coordination.

Special attention is paid to the evolving role of the police in transitioning to a service-oriented model of law enforcement, the need to digitalize administrative procedures, and the imperative of upholding human rights during the application of administrative coercion. The author substantiates the necessity of developing a unified regulatory framework for interagency cooperation among all actors involved in ensuring public order and safety, taking into account the experience acquired during the period of martial law.

The article also emphasizes interagency coordination at the regional level, particularly the interaction among the National Police, the National Guard, the State Emergency Service, the State Border Guard Service, the State Customs Service, military administrations, and civic formations during mass events, enforcement of curfews, and protection of critical infrastructure. In the current security environment, the role of each of these actors is increasing, yet the legislative framework remains insufficiently adapted to crisis conditions.

The findings of this study have not only theoretical but also practical value for shaping effective public policy in the area of public safety. A new approach is proposed for optimizing cooperation among key institutions through the lens of law enforcement practice. The conclusions can serve as a basis for further research and initiatives, as well as for developing strategic directions for reforming the mechanisms of maintaining public order in Ukraine. The proposed vectors for normative modernization and strengthening interagency coordination aim to enhance the governability of the public security system. The implementation of such approaches will facilitate the establishment of an effective, transparent, and lawful model of cooperation among all engaged institutions, in the interests of both citizens and the state.

Key words: administrative law, public order, public safety, state security, martial law, National Police of Ukraine, National Guard of Ukraine, State Border Guard Service of Ukraine, State Customs Service of Ukraine, State Emergency Service of Ukraine, military administrations, interagency cooperation, legal status of entities.

Сучасні умови функціонування сектору безпеки України, зокрема в умовах воєнного стану, висувають підвищені вимоги до системності, узгодженості та ефективності дій суб'єктів, наділених адміністративно-правовими повноваженнями у сфері охорони громадського порядку та громадської безпеки. Законодавець поступово розширює коло таких суб'єктів, включаючи як традиційні правоохоронні органи, так і військові формування, органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання. Проте на практиці ця багатосуб'єктність супроводжується нормативною фрагментарністю, розмитістю повноважень, дублюванням функцій та браком узгоджених механізмів міжвідомчої взаємодії.

Проблеми статусу і координації дій особливо загострюються у прикордонних районах, у місцях масового скупчення людей, під час надзвичайних ситуацій, де спільно діють поліція, Національна гвардія, ДПСУ, військові адміністрації, місцеві муніципальні формування. Відсутність єдиного стратегічного документа, що регламентує правові та організаційні засади взаємодії всіх суб'єктів у сфері забезпечення безпеки, є істотною прогалиною в системі публічного адміністрування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед ключових авторів, які розглядали адміністративно-правові аспекти охорони громадського порядку, варто відзначити В. Пашинського, Ю. Хатнюка, А. Киська, І. Волкова, О. Безпалову, М. Шевякова. Їхні дослідження фокусуються на таких питаннях, як природа публічної безпеки, участь громадян в охороні порядку, нормативне регулювання повноважень поліції, НГУ та місцевих формувань.

Попри актуальність тематики, більшість досліджень стосується окремих органів або окремих функцій, тоді як комплексний аналіз усієї системи суб'єктів, їх статусу, повноважень та механізмів взаємодії в умовах нової безпекової архітектури України все ще перебуває на етапі формування. Актуальною залишається потреба в нормативному переосмисленні підходів до міжвідомчої взаємодії з урахуванням викликів війни, гібридних загроз та необхідності захисту прав людини.

Метою статті є комплексне дослідження системи суб'єктів адміністративного права, залучених до забезпечення громадського порядку та громадської безпеки, виявлення проблем нормативного визначення їх статусу і повноважень, аналіз правових та організаційних труднощів взаємодії між ними в умовах воєнного стану, а також формулювання пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання координації їхньої діяльності.

Основний виклад. Поняття «громадський порядок» та «громадська безпека» мають глибоке коріння в теорії адміністративного права та широко застосовуються у законодавстві, однак не завжди з узгодженим змістом. У межах правової доктрини вони вважаються сталими, але їх конкретне наповнення часто варіюється залежно від галузі застосування, що створює передумови для змішаних тлумачень.

Науковець С. Мельник звертає увагу, що поняття «громадський порядок» і «громадська безпека» традиційно вважаються сталими в юридичній науці, проте їхній зміст залишається дискусійним через неоднозначне законодавче закріплення та різноманітні доктринальні тлумачення [5, с. 371].

Це твердження отримує підтвердження і в аналітичному розрізі. Категорії «громадський порядок» і «публічний порядок», а також «громадська безпека» й «публічна безпека» досі не мають чіткого розмежування в законодавстві. На думку К. О. Чижка, саме з прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» у 2015 році відбулася поява термінів, які почали вживатись у межах одного нормативно-правового акта, проте без достатньої термінологічної узгодженості [15, с. 95].

У чинному українському законодавстві поняття «громадський порядок» найчастіше зустрічається в Кодексі України про адміністративні правопорушення. Наприклад, глава 14 КУпАП охоплює правопорушення, які посягають на громадський порядок і громадську безпеку, включаючи дрібне хуліганство, злісну непокору законному розпорядженню поліцейського, порушення правил проведення масових заходів тощо [4]. Водночас поняття «громадська безпека» має інше логіко-правове навантаження. Ю. А. Хатнюк пропонує її визначення як сукупність суспільних відносин, пов'язаних із запобіганням чи усуненням загрози життю і здоров'ю осіб та їх майну, які можуть виникнути внаслідок дій людей або прояву джерел підвищеної небезпеки [14, с. 14].

Відтак, громадська безпека охоплює ширший спектр соціально значущих відносин і в багатьох випадках виходить за межі виключно правоохоронної діяльності. Вона включає також реагування на надзвичайні ситуації, стихійні лиха, техногенні аварії. А. І. Кисько звертає увагу на колізійність вживання суміжних понять. У сучасному українському законодавстві відсутня системна уніфікація термінів «громадська безпека і порядок» та «публічна безпека і порядок». У низці актів, зокрема в законі «Про Національну поліцію», вживаються обидві форми, але чітке їх розмежування не здійснене. Це створює підґрунтя для різних інтерпретацій як у нормотворчій, так і у правозастосовній практиці [3, с. 99].

Дослідження теоретичних підходів дозволяє зробити висновок про відсутність сталої доктринальної моделі співвідношення понять «громадський порядок» і «громадська безпека». Законодавець, хоча й часто застосовує ці терміни спільно, не формалізує їх як єдину правову категорію. Це створює об'єктивну потребу в їх чіткому нормативному визначенні та розмежуванні компетенції органів публічної влади щодо їх забезпечення.

Система суб'єктів адміністративного права, що забезпечують громадський порядок та громадську безпеку, є багатокомпонентною і включає органи центральної та місцевої виконавчої влади, військові формування з правоохоронними функціями, спеціальні служби, органи місцевого самоврядування, а також громадські утворення. Їхня адміністративно-правове положення регламентується спеціальними законами та підзаконними актами, а також Конституцією України та загальними принципами публічного адміністрування.

Ці суб'єкти функціонують у тісному взаємозв'язку між собою, реалізуючи заходи запобігання, реагування, контролю та охорони порядку в різних соціальних, територіальних і правових контекстах. Кожен із них має свій обсяг повноважень, що вимагає чіткого розмежування і належного правового оформлення. Основним суб'єктом публічного порядку в Україні є Національна поліція, яка здійснює оперативне патрулювання, охорону громадських місць, супровід масових заходів, адміністративну юрисдикцію в межах КУпАП. Згідно із Законом України «Про Національну поліцію», поліція покликана забезпечувати права і свободи громадян, правопорядок та безпеку як у мирний, так і у надзвичайний період [11]. Не менш важливим суб'єктом є Національна гвардія України, яка діє на підставі Закону України «Про Національну гвардію України». Вона виконує завдання з охорони громадського порядку в умовах підвищеного ризику, зокрема під час масових заходів, загострень громадських протестів або надзвичайних ситуацій [10].

Дослідник І. М. Волков слушно вказує, що НГУ є активним суб'єктом безпеки, на якого покладено важливу функцію нейтралізації заворушень та стабілізації масових подій [2, с. 103].

Поряд із цим, важливим елементом системи є органи місцевого самоврядування, які в межах своїх повноважень можуть створювати спеціалізовані муніципальні форму-

вання для охорони правопорядку. Йдеться, зокрема, про муніципальні варті, які здійснюють профілактику правопорушень, інформування населення, а іноді – навіть заходи адміністративного впливу. Законодавча основа таких структур закріплена у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [9].

Військові адміністрації, створені відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану», також набувають особливого адміністративно-правового статусу. У період дії воєнного стану вони мають право встановлювати комендантську годину, вводити обмеження на пересування, координувати дії правоохоронних органів і військових підрозділів для підтримання громадського порядку [12].

У регіонах, прилеглих до державного кордону, важливу роль відіграє Державна прикордонна служба України (ДПСУ). Відповідно до Закону України «Про Державну прикордонну службу України», вона виконує функції охорони державного кордону, боротьби з контрабандою, участі у заходах громадського порядку в прикордонних районах. У разі кризових ситуацій, особливо під час збройних конфліктів чи масового переміщення людей, прикордонники фактично беруть на себе роль гаранта локальної безпеки [8].

Митні органи, хоча й мають основну компетенцію у сфері економічного контролю, також входять до складу суб'єктів громадської безпеки. Під час прикордонного контролю вони мають право виявляти правопорушення, затримувати осіб до прибуття правоохоронних органів, співпрацювати з поліцією, СБУ та ДПСУ. Ця діяльність здійснюється на підставі Митного кодексу України [6].

Окрему увагу заслуговують громадські формування з охорони громадського порядку, створені за участі місцевих громад та поліції. Вони є допоміжними структурами, але у кризових ситуаціях часто стають першою ланкою підтримки публічного порядку. Їхня діяльність регулюється Законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» [13].

Не менш важливим суб'єктом є Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, який має інституційну можливість контролювати дотримання прав і свобод у процесі реалізації повноважень поліції, НГУ, військових адміністрацій. Його діяльність не має примусового характеру, але забезпечує публічний баланс між інтересами безпеки та правами людини.

У науковій літературі підкреслюється, що коло суб'єктів адміністративного права у сфері охорони порядку залежить від контексту, у якому вони діють, – це підтверджує В. Й. Пашинський, вказуючи, що правовий статус суб'єкта визначається не лише нормативним актом, а й сферою функціонування [7, с. 149].

Класифікація суб'єктів адміністративного права у сфері громадського порядку та безпеки передбачає міжгалузеву та міжвідомчу координацію. Відсутність єдиного системного акта, який би регулював порядок взаємодії, межі компетенції та критерії ефективності, створює загрозу дублювання функцій, неузгодженості дій та розмивання відповідальності. Це вимагає посиленого нормативного впорядкування та адаптації моделі суб'єктного складу до викликів воєнного часу.

Ефективне функціонування системи забезпечення громадського порядку та громадської безпеки залежить не лише від компетентності кожного суб'єкта окремо, але й від якості міжвідомчої взаємодії, координації, інформаційної сумісності та єдиної стратегічної лінії дій. Сучасні виклики, зокрема воєнний стан, гібридні загрози, масові переміщення населення, вимагають скоординованої роботи усіх суб'єктів адміністративного права.

В умовах реформи сектору безпеки особлива увага приділяється переходу поліції до сервісної моделі взаємодії з громадянами. Відповідно до Закону України «Про

Національну поліцію», одним із принципів діяльності поліції є взаємодія з населенням на засадах партнерства. Такий підхід передбачає прозору комунікацію, запобігання правопорушенням, використання сучасних технологій для захисту прав громадян [10]. Одним із прикладів впровадження нової моделі стала інформаційна підсистема «CUSTODY RECORDS», яка дозволяє фіксувати перебування затриманих у відділках поліції, запобігати порушенням прав людини та підвищити відповідальність працівників. Система враховує міжнародні стандарти поводження із затриманими особами і спрямована на зниження ризику неправомірних дій з боку обох сторін. Як зазначає О. І. Безпалова, це є частиною соціально-сервісного підходу в діяльності поліції [1, с.36].

Важливу роль у практичній координації дій суб'єктів відіграють рішення органів місцевого самоврядування, які формують спільні патрулі, погоджують маршрути охорони територій, забезпечують логістику під час масових заходів. Спільна присутність представників поліції, Нацгвардії, муніципальної варті та громадських формувань дозволяє охопити більшу площу контролю, оперативно реагувати на порушення, а також діяти превентивно.

Особливий формат взаємодії формується у прикордонних регіонах, де ДПСУ, митниця, поліція та органи місцевої влади зобов'язані спільно реагувати на загрози громадській безпеці. Це включає контроль за переміщенням осіб, обмеження на в'їзд і виїзд, участь у стабілізаційних операціях. Відповідно до ст. 20 Закону України «Про Державну прикордонну службу України», ДПСУ діє у взаємодії з іншими структурами на основі спільних оперативних планів [8]. Ще одним інструментом координації є спільні накази міжвідомчого характеру, які регламентують порядок дій під час охорони масових заходів, надзвичайних ситуацій або введення режиму підвищеної готовності. Наприклад, МВС може спільно з місцевою адміністрацією та ДСНС затвердити порядок сповіщення населення, реагування на заворушення або блокування транспортних вузлів.

В умовах воєнного стану військові адміністрації отримують повноваження координувати всі заходи безпеки на підпорядкованій території. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» встановлює, що голови військових адміністрацій мають право видавати обов'язкові до виконання розпорядження, зокрема щодо пересування, комендантської години, охорони інфраструктури, що критично важлива для безпеки громади [12]. Практика свідчить про наявність проблем у взаємодії суб'єктів, що проявляється у дублюванні повноважень, різних стандартах ведення документації, недостатній інформаційній інтеграції. Окремим викликом є слабка нормативна врегульованість статусу муніципальних формувань, які не мають єдиних вимог щодо підготовки кадрів, службової підзвітності, контролю дотримання прав людини. У фаховій літературі наголошується на потребі посилення системності у діяльності суб'єктів. Зокрема, як зазначає М. О. Шевяков, досягнення громадської безпеки можливе лише за умови єдиної державної політики, спрямованої на профілактику і запобігання деліктам [16, с. 231].

Таким чином, адміністративно-правовий механізм взаємодії суб'єктів публічного управління у сфері громадського порядку та безпеки базується на принципах координації, функціональної сумісності, нормативної визначеності і підзвітності. Його вдосконалення є передумовою сталого правопорядку та публічного контролю в умовах складної безпекової ситуації в Україні.

Правове регулювання діяльності суб'єктів адміністративного права у сфері забезпечення громадського порядку та громадської безпеки характеризується фрагментарністю, міжвідомчими колізіями та низьким рівнем нормативної узгодженості. Попри широке коло суб'єктів, задіяних у цій сфері, законодавча база не забезпечує ефек-

тивного розмежування повноважень, єдиної термінології та усталеної моделі взаємодії.

Наступним гострим питанням є неврегульованість правового статусу муніципальних формувань, які фактично виконують функції охорони громадського порядку, проте не мають належного правового статусу в межах загальнонаціонального законодавства. Їхні повноваження часто визначаються місцевими радами без уніфікованих критеріїв, що створює ризик перевищення повноважень та юридичної невизначеності.

Крім того, існує дублювання функцій між окремими органами – зокрема поліцією, Національною гвардією України, військовими адміністраціями, прикордонниками. Це особливо помітно в умовах воєнного стану, коли одночасно діють нормативні акти загального та спеціального призначення, але без єдиного узгодженого алгоритму взаємодії. Наприклад, Законом України «Про правовий режим воєнного стану» передбачено право військових адміністрацій видавати розпорядження з обов'язковою юридичною силою, однак їхня реалізація на практиці інколи конфліктує з рішеннями інших суб'єктів [12].

Варто також вказати на відсутність ефективної інформаційної інтеграції між ключовими органами – поліцією, ДПСУ, ДСНС, митницею, військовими адміністраціями. Відсутність спільних реєстрів, уніфікованих цифрових платформ та алгоритмів реагування створює складнощі для координації дій та швидкого реагування у випадку загроз безпеці громадян.

Не менш критичною є проблема відсутності єдиної моделі контролю за дотриманням прав людини під час здійснення адміністративного примусу, особливо на локальному рівні. Практика застосування адміністративного примусу не завжди супроводжується належною юридичною фіксацією, що може призводити до зловживань. В окремих випадках, як наголошує О. І. Безпалова, застосування електронних систем контролю створює можливість підвищення прозорості, проте таке технічне рішення поки не має загальнообов'язкового статусу [1, с. 36].

Серед нормативних недоліків слід також згадати застарілий підхід до правового регулювання участі громадян в охороні порядку, що ґрунтується на актах 1990-х

років. Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» не охоплює сучасних механізмів цифрової мобілізації, волонтерських платформ, самозахисних ініціатив громад та не враховує практики локального партнерства з поліцією [13].

Загалом, адміністративно-правове забезпечення громадського порядку і громадської безпеки в Україні потребує нормативного оновлення, переосмислення принципів координації суб'єктів, впровадження цифрових механізмів і забезпечення контролю з боку держави та громадськості.

Висновок. Система суб'єктів адміністративного права у сфері охорони громадського порядку та громадської безпеки є багаторівневою, міжвідомчою і функціонально складною. Вона охоплює як органи виконавчої влади, так і військові формування, спеціалізовані служби, органи місцевого самоврядування, громадські формування та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Попри наявність відповідної нормативної бази, у практиці їхньої взаємодії виявляється низка структурних прогалин, зокрема недостатня узгодженість повноважень, відсутність єдиної термінології та дублювання функцій у кризових ситуаціях.

Особливої актуальності проблема набуває в умовах воєнного стану, коли до охорони громадського порядку залучаються військові адміністрації, підрозділи Національної гвардії, ДПСУ, митні органи. Це вимагає високого рівня координації, яка наразі не забезпечена належним чином. Додатковими викликами є відсутність цифрових платформ обміну інформацією, застаріле законодавство щодо участі громадян у заходах з охорони порядку, а також слабкий контроль за дотриманням прав людини під час здійснення адміністративного примусу.

Для розв'язання окреслених проблем доцільно ініціювати розробку єдиного законодавчого акту або Концепції взаємодії суб'єктів публічного управління у сфері безпеки, яка б уніфікувала терміни, визначила модель співпраці в умовах надзвичайних ситуацій і воєнного стану, оновила статус муніципальних формувань, закріпила вимоги до адміністративної взаємодії та цифрової інтеграції, а також посилила контроль за дотриманням прав і свобод громадян у сфері охорони громадського порядку.

ЛІТРАТУРА

1. Безпалова О. І. Забезпечення прав громадян як пріоритетний напрям діяльності органів поліції в Україні (на прикладі функціонування інформаційної підсистеми «CUSTODY RECORDS»). *Право і Безпека*. 2021. № 3. С. 29–37. URL: <https://pb.univd.edu.ua/index.php/PB/article/download/495/386>
2. Волков І. М., Перепада В. І. Актуальні питання правового регулювання процесу виконання Національною гвардією України завдань з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки під час масових заходів та у ході припинення масових. *Честь і закон*. 2018. № 4. С. 103–109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chiz_2018_4_16
3. Кисько А. І. Доктринальні підходи до поняття та змісту публічної безпеки і порядку в адміністративному праві України. *Juris Europensis Scientia* № 2/2025 С. 96–99. URL: http://jes.uouua.od.ua/archive/2_2025/18.pdf
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
5. Мельник С. Адміністративно-правові форми забезпечення громадської безпеки і громадського порядку державними військовими адміністраціями України в умовах правового режиму воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023, № 1. С. 370–373. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/04/64.pdf>
6. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
7. Пашинський В. Й. Суб'єкти адміністративно-правового забезпечення оборони України: поняття та класифікація. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету: серія: Право / гол.ред. Ю.М. Бисага*. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. Т. 2. Вип. 47. С. 148–151. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/33986>
8. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 № 661-IV, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>
9. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від від 21.05.1997 № 280/97-BP, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 № 876-VII, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>
11. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
12. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від від 12.05.2015 № 389-VIII, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
13. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 № 1835-III, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14#Text>
14. Хатнюк Ю. А. Актуальні проблеми організації охорони громадського порядку: курс лекцій. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 168 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3869>

15. Чишко К. О. Кореляція термінів «громадський порядок» і «публічний порядок», «громадська безпека» та «публічна безпека». *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2024. № 2(1). С. 93–102. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2024_2\(1\)_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2024_2(1)_11)
16. Шевяков М. О. Профілактика адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку, як спосіб захисту прав та основних свобод людини. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 2022. № 4. С. 231–236. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/267592>